

הדריאדיבים

בעל הופעה טובה, חלק לשון, אדם המעורר מטבעו כבוד לעצמו ולמדינה שהוא מייצג. בגיזרה חשובה של החזית הדיפלומטית ידע, בתקופה המכרעת של גיבוש ראשוני, לקבוע רמה יפה של סגנון ויחסיים.

לרוע המזל אין קשר רב בין ההצטיינות בשטחים אלה לבין הכשרון להנהיג אומה בתקופה מכרעת של תמורות מהפכניות.

גם החייל וגם הדיפלומט חייבים להצטיין בתכונה משו-תפת אחת: הכשרון לקבל פקודות מן הזולת ולבצע אותן בדיקנות. לא הדיפלומט ולא החייל מעצבים מדיניות. שניהם משרתים מטבע ברייתם.

ההיסטוריה מלאה גורלים מצטיינים שניצלו את זוהרם הצבאי כדי להגיע לשלטון מדיני — ונכשלו בצורה מחפירה. הדוגמות ההפוכות נדירות ביותר. העובדה שסל-ני יודע לייצג בנאומים יפים את המדיניות של ראש ממשלתו אינה אומרת מאומה על כשרונו ליוזם בעצמו מדיניות מהפכנית ולהנהיג אומה בדרכים חדשות ונועזות. עוד יותר קשה להבין את הקשר בין יומרה פוליטית לבין ההצלחה של מן-דהוא כסוכן-נוסע של עסקאות-נשק.

במדינת ישראל יש שפע בלתי-מוגבל באני-שרביצות טובים. מה שחסר הוא דווקא טרי פוס שונה לגמרי: האיש המסוגל לשבור שגרות מחשבתיות, המוכן לשחות נגד הזרם

שניהם מנצלים את נתונייהם בכשרון רב: דיין ממלא את תפקיד הצעיר המחוספס, הד"ר בר "דוגרי" לענין, האיש שצמח מן האדמה ואינו יודע חכמות. אכן ממלא את תפקיד הדי-הנהיגות עמוקה-המחשבה, הדובר דבר-רעם ומקפיד על הליכות הנימוס. האחד מגזים בכי-וון הפרימיטיביות, השני בכיוון הסופיסטי-קציה.

כבר עתה אפשר להבחין בצירי ההתקפות הצפויות. חסידי דיין יטענו כי רק האיש שלהם, המוצק כפלדה, מסוגל להנהיג בתקופה של מלחמות וסערות. הם ירמוזו כי אכן הוא רכרוכי וחלש, כי בא לארץ באיתור כזה שאפילו זכות-הבחירה שלו לכנסת מוטלת בספק-מה, וכי כור-מחבתו — שרות האינטליגנציה הבריטי — אינו מדרשה מתאימה למנהיג לאומי.

חסידי אבן יטענו כי האיש שלהם גבוה משכמו ומעלה מכל יריביו, שהוא דמות בינלאומית ונערץ על יהודי כל העולם. הם ירמוזו כי דיין יהיה דומה לשור בחנות החר-סנה של יחסיים הבינלאומיים, שהוא צראופק ומגבל לתפיסות הפשטניות של בן-גוריון, שלא הספיק מעולם לקרוא ספרים.

לכסנדר מוקדון היה בעל חזון משיחי. הוא חלם על ממלכה אדירה של מיוזג השבטים, שתשתרע על פני שלש יבשות, תקיף את כל העולם התרבותי ותבטיח את השלום. אולם כאשר מת בגיל 33, נתברר ששכח את העיקר: הבטחת ירושה מסודרת.

כך נולדה מלחמת הדיאדוכים ("הירושים"), שמוגת אלו-פי צבא אלכסנדר שלחמו זה בזה במשך 40 שנה, וביתרו את ממלכת החזון המשיחי לגזרים. אף לא אחד מהם הפך לאלכסנדר שני.

המכנה המשותף של הדיאדוכים היה זה: הם היו אלו-פים מזהירים, אך מנהיגים קטנים. הם היו בעלי-מלאכה טובים במקצועם — הצבא. לכן נבחרו עלידי אלכסנדר לתפקידים. אולם כאשר נדרשו למלא את החלל הריק שנוצר עם מות אלכסנדר, נתגלו כולם כחוקיים עלובים של האדון.

מבחינה זו רמה אלכסנדר לרוב שאר בעלי השלטון-היחיד בהיסטוריה. האחר-בכורו מנרל מסביבו משרתים מוכשרים — לא מנהיגים המסוגלים לתפוס את מקומו.

חודש זכתה המדינה להיות עדה לראשיתה של מלחמת-דיאדוכים ישראלית. בניגוד לאלכסנדר מוקדון, שירשיו חיכו למותו בטרם החלו במאבק, הרי דויד בן-

דיין

אף במחיר אייפופולריות, האיש שיהיה מסר-ני להקים על חורבות תקופת בן-גוריון, בנרל חדש של מחשבה ומעשה, כדי להוציא את המדינה מן המיצר המדיני, הכלכלי, החברתי והרוחני שהיא נתונה בו כיום.

★ ★ ★

מה דיין זכה לאשראי רב, אך הוא לא הוכיח את עצמו כהוגה-דעות מבריק. כצברים רבים אחרים בניה המדינית, קנה במשיכה רעיונות ותפיסות מכל הבא ליד. אולם מתחת למעטה ססגוני זה מודקרת הפתרון הפרימיטיבי של המסכף: "זכנו וגמרנו!"

אבא אבן, לעומתו, מוכיר לעתים קרובות את הפסוק המפורסם: "הוא לא אמר כלום, אבל הוא אמר זאת יפה." בעשר שנות שרות גרוש-נאומים-מבריקים, לא השמיע אף רעיון מקורי אחד. יתכן שאז היה כבול בכבלים דיפלומטיים. אולם גם נאומיו ומאמריו הראשונים בארץ, בימים האחרונים, מדהימים ממש בחוסר-תוכנם. המאזין התרבותי נהנה — וחוזר הביתה חכם בדיוק כפי שהיה בבואו. גם דיין וגם אבן חוזרים בשעה רעננה על כל המליצות הגדושות וכל האמיתות הכוזבות של תקופה שחלפה מזמן. אם זוהי מילתם האחרונה — לא ירחיקו לכת בדורנו.

זוהי אבן-הבחן האמיתית לאבן, זה השטח בו ייחרץ דינו של דיין.

בשנים האחרונות ראינו געריזורה רבים מדי שהפכו תוך שנה-שנתיים לעסקנים בליים ומעובשים. דומה כי באקלים המיוחד של ישראל קורה לפוליטיקאים צעירים כאשר קורה לנעדרות בארצות שרופיות מסוימות: הן יפות בפרחתן, אך קמלות במהרה.

הנה המבחן. לשני היריבים מגיע איתול להצלחה. אנחנו מדינה עניה מאד במנהיגים צעירים אמיתיים — ועל כן מצוים אנו להעניק אשראי לכל מועמד מתחייב לבחינה. אך החירוף הסימפטומי לא יבוא במקום הכי-חינה עצמה.

הכוחות שיעמדו לרשות שני דיאדוכים עיקריים אלה יהיו מאוזנים למדי.

לרשות דיין, ובני-בריתו הצפויים, יעמוד מצבור-הכוח האדיר של כל אותה מדינה-בתוך-מדינה הנקראת מוסר-מה בשם "בטחון", אף שלרובת אין כל קשר עם בטחון כלשהו, מלבד הבטחון העצמי של בעליה. הבעלות על מנגנון-החושך, השליטה על חלק חשוב של העתונות-הבלתי-תלויה-כביכול — כל אלה יחידות-כוח השחת כמה גדודי-פילים בצבא הדיאדוכים היחידים.

לרשות אבן יעמוד, כנראה, הכוח הכלכלי המקובץ של ההסתדרות וחברת-העובדים, צמרת החתיקים של המפלגה ועתונותה. אין ספק שהוא יהיה גם מקובל יותר על הכוחות המפלגתיים שמחוץ למפא"י, שיבינו כי באופן פוטנ-ציאלי מתאים אבן יותר לשמש ממשלה קואליציונית.

אם אבן יחיה שריהחוק הבא, בעוד שדיין יהיה רק שריהחלקאות, תהיה לו הזדמנות הרבה יותר טובה לקבל פרסומת חיובית ומת-מרת. לעומת זאת יכול דיין לקוות כי בשלב זה יתנה מתמכת הדיאדוכים הקטנים יותר, השולטים במשרד ראש-הממשלה ובמשרד הבטחון.

תכן כי הכוחות הממשיים שיעמדו לרשות הדי-אדוכים הראשיים יפלו בחשיבותם מן הכוחות הסי-מויים, הבלתי-שקולים. כל אחד מן השניים מייצג באופן מושלם אידיאל הקיים בצבור הישראלי.

דיין הוא הסמל המושלם של המיליטריזם החדש, המציף את הארץ. זהו תסביך גלוי הפוך — המיליטריזם המופ-רו ש עם שעלה בפתאומיות מעבדות לעצמאות חיצונית. בארץ יימצא תמיד חלק גדול מן הצבור שינעה "הידוד" אחרי כל מי שיציע, "אל הסואן" או "אל הירדן!" או "אל דמשק!" ומי יעשה זאת ביתר כשרון ושיכנוע מאשר אלון סיני?

אבן, לעומת זאת, מסמל אידיאל יהודי הרבה יותר עתיק — האידיאל של בן-העדה הנושא את דבר הקהילה באוזני הפרץ. השתדלן היהודי המסורתי אינו אדם שתגיע אל חצר הפרץ מפני שהצליח בקרב העדה, אלא להיטך — הוא זכה לכבוד ולהערצה בקרב העדה מפני שהצליח בחצר הפרץ. היה זה האיש שדובר את שפת הפרץ, האיש שהפרץ הואיל להתייחס אליו כאל אחד מבני עמו, כמעט כשותף אל שחה.

אבן מתאים להפליא לאידיאל עתיק זה, שכל הדור הקשיש (וגם חלק מן הדור הצעיר) חונך על ברכיו בבית הספר היהודי. מבטאו האנגלי רק מועיל לו, כי הוא מוכיר ליהודים שאיש זה מטיב לדבר אנגלית מן האנגלים עצמם, שדיפלומטים מערביים התייחסו אליו ממש כאל אחד משלהם.

הרומאים, שנחגזו להעמיד בזירה לודר-משורר-יין וכבר-תנועה נגד זורק-רשת חשוף וקליל, לא יכלו למצוא זוג יריבים מרתק יותר.

★ ★ ★

הבדלים בין אבן לדיין בולטים לעין — אולי מפני שהם כל-כך חיצוניים. פחות בולט הדמיון העצום ביניהם, שהוא מהותי עד אין שיעור יותר.

שניהם בעלי-מלאכה מזהירים. עם כל הביקורת המוש-מעת לעתים בחוגים מקצועיים נגד שיטותיו הצבאיות של דיין, אין ספק שהוא קצין מצטיין. כאיש-מקצוע, פיתה השפעתו ברוכה וחיובית. היא הפכה מסוכנת והרת-אסון רק במקרים שניסה (וכמה פעמים גם הצליח) לחרוג מתחום זה ולהכתוב לממשלה מדיניות.

אבן הוא, בלי כל ספק, דיפלומט מוכשר ביותר —

אבן

גוריון (יבדל לחיים ארוכים) זוכה לחוות בהתחלת מלחמת-הירושה עוד במו עיניו. לפי כל הסימנים, הוא נהנה מזה. הירושה האחד — גנרל לפי מיטב מסורת הדיאדוכים — מתכוון למשימה מזה כמה שנים. יורש שני מייצג טיפוס שגא היה קיים בימי אלכסנדר מוקדון — עסקן של עניני בטחון שלא היה מעולם חייל בעצמו. כנגד שניים אלה הובא עתה מעבר-לים הירוש השלישי — שגריר משוחרר הנתמך על-ידי הצמרת החותיקה של האימפריה, החוששת מפני הדיאדוכים האחרים. כמה דיאדוכים פחות חשובים אוספים גם הם את כוחותיהם.

הקרב המכריע עוד לא החל. רק גישושים ראשונים מעידים על היערכות הכוחות. פה ושם גורים כמה חיצי, גורקת תנית ומורמת חרב. יורש א' כותב מאמר בעתון-ערב אחד, מיד נחפו יורש ב' לכתוב מאמר בעתון-ערב שני. שכיר-עט מגויסים מכל עבר.

המלחמה תהיה מרתקת. כמו אצל הדיא-דוכים המקוריים, תהיה זאת מלחמת כולם נגד כולם. כל קואליציה של חלק מן הדיא-דוכים נגד חלק שני, תהיה רק זמנית וחולפת. נתחים שלמים של האימפריה יעברו מיד ליד. נסיכים מקהיים יתקשרו חיום עם זה, מחר עם יריבו.

כי גם זה אופייני למלחמת-דיאדוכים: המערכה נטושה לא על רעיונות, לא על גישות שונות לבעיות האימפריה. המערכה היא בין אנשים, היא אישית לחלוטין. כי כל הדיאדוכים הם יצוריי-כפיו של האחד-בדורו, ולעולם לא היו מגיעים לעמדות-הכוח שלהם לולא חזרו בדייקנות של הר על כל פסוק מפסוקיו.

★ ★ ★

ני היריבים העיקריים יהיו משה דיין ואבא אבן. למראית עין, הם שני טיפוסים שונים בתכלית השנינו. כוח המשיכה של דיין מבוסס על היותו צבר טיפוס, עם כל התן הטבעי של גזע זה. כוח המשיכה של אבן מבוסס על היותו אנגלי-סאכסי, הנהנה מן הפרסטיגיה של התרבות האירופית.